

ВЕЧЕРЊАЧА.

ЗАБАВНО-ПОУЧАН ЛИСТ.

ИЗДАЈЕ ГА И УРЕЂУЈЕ
БОРЂЕ РАЈКОВИЋ.

Стални сурадници: Вл. Красић и проф. М. Петровић.

Цена је листу: на годину 3 фор., на по године 1 ф. 50 н., на четврт године 75 н. — За ђаке, сиромашније учитеље и свештенике квартално 50 новч. — Поједини бројеви стоје 10 новч.

Лист излази недељно једанпут на целом табаку. — Претплата нека се шаље непосредно уреднику „Вечерњаче“ у Нови Сад, „Богданска улица“. — Рукописи се не враћају.

ПЕТРУШКОВ.

ПРИПОВЕТКА ИВАНА ТУРГЕЊЕВА.

Године 182* живио је у једној варошици у јужној Русији неки Иван Атанасијевић Петрушков као поручник у некој гарнизонској регименти.

Био је син сиромашних родитеља, у својој петој години остао сиротан, те потпао под надзор татора, који му је страшио оно мало очинства, што је ваљало да му припадне. Живити се морало откуд отуд — он све мисли смисли на једно, пак оде у војнике.

Био је средње величине, сувих образа, иначе су му црте биле правилне и пријатне.

Имао је мрку косу, сиве очи с благим изразом — по челу му се запарала дубока бразда. Скромне околности, у којима је живио, сачувале су му до у његову четрдесету годину детињску безазленост, па тако се у свему, што је било изван његовог уског круга, показивао за чудо неспретан.

Плашљив од нарави, избегавао је свако ново познанство, а са својим момцима поступао је благо, као што само може бити. Људи, који су осуђени да живе као самци, имају у свом једноликом животу неке навике, у којима уживају. Тако је и Петрушков имао читаву поворку сличних навика.

Између осталог уобичајио је, да уз доручак не сме изостати бела, фришка булка (земичка).

Али се догоди чудо нечувено. Једно јутро донесе његов момак место булке три

мала колача од мрког брашна на тањиру с плавим цветовима, на коме је обично булку доносио.

Петрушков одма, и то некако срдито, запита: шта ће то сад рећи?

„Све су булке продате“, одговори Онисим, неки жив петрограђанин, ког је чудновата ђуд судбине бацила амо у овај крај, што'но велимо: за божија леђа.

„То не може бити“ одговори Иван Атанасијевић.

„Нема више ама баш ниједне“ одговори Онисим, сажимајући раменима. Маршал данас даје доручак, те је купио све до једне, као што је и у реду“.

Иван Атанасијевић вртећи главом прође два-трипут по соби, за тим се обуче и упути сам у пекарницу. Био је један једини дућан у Б., што га је ту пре својих десетак година отворио неки Немац, а сад удовица његова наставила радњу, која је веома добро ишла. Петрушков куцну на прозор. Нека дебела жена са поспаном лицем провири доста срдито.

„Ја би желио једну булку“ рече Петрушков врло пријатним гласом.

„Нема више ниједне“ отежући одговори пекарка.

„И баш заиста нема ниједне булке.“

„Тако је као што рекох.“

„Опростите — ал' то није могуће. Изгледа бар некако чудновато. Ја сам до јако

сваки дан узимао код Вас по једну булку и плаћао тачно...“

Пекарка га чудновато погледа.

„Па узмите један лепчић —“ једва одговори жена, која је — да би сакрила зевање — начинила пред устима знак, попут крста.

„То не ћу никако“ одговори Петрушков скоро жестокиим гласом.

„А оно како Вам је воља —“ промучила дебелка, и мирно затвори прозор.

Иван Атанасијевић окрену се, те на прозору од пекарнице, коју је овај час оставио, опази од прилике 17-годишњу девојку. Ова је држала у руци булку, те му је пружала на сусрет. Девојка беше округла лица, бела и румена, светлих мрких очију — имала је затубаст носић, густу косу и прекрасна плећа. Цело лице показиваше доброту, искреност и безазленост.

„Узмите само, господине, то је моја булка —“ рече она смејући се, „била је намењена мени за доручак, али је ја дајем Вама... Узмите —“.

„Хвала... допустите...“ — Петрушков поче се збуњено пипати по џеповима.

„Та прођите се тога; — ја Вам је радо дајем,“ и с тим затвори прозор.

Петрушков и не памти, кад је тако весео дошао кући, као данас.

„Ти не мога добити булке“, рече он свом момку, „ал' ево ја ипак нађох једну. — Погледајдер амо...“

Онисим га погледа подсмешљиво.

Тај исти дан у вече, кад се Иван Атанасијевић свлачио да легне, запита он момка посве мирним гласом:

„Шта сам оно хтео рећи, братац! Ко је она девојка, што сам је ја данас видио у пекарници — —?“

„А зашт' желите то знати?“ промрмља Онисим и окрену се на другу страну.

„Та само питам...“ одговори Петрушков, и свуче своју чизму без помоћи момкове.

„А ко ће да буде? красна девојка,“ одговори он најпосле.

„И ја не велим да је рђава,“ рече Иван Атанасијевић, и сврну очима на другу страну... „како јој је име —?“

„Јесилиса.“

„И ти је познајеш?“ —

„Да,“ одговори Онисим после малог устезања.

Петрушков већ хтеде отворити уста, да пита и даље, али се брзо предомисли, окрену се мирно к дувару и заспи. Онисим оде у своју собу, те је неколико пута, зар што је био крив или љут, мануо главом.

Сутра дан устаде Петрушков пре него обично. Кад му Онисим донесе стару униформу с потавнелим златним еполетама, које се ни на сунцу нису више светлиле, Петрушков подуже гледаше момка ћутајући, те ће и најпосле заискати — своју нову униформу.

Онисим послуша, али се чињаше да га је та заповест врло изненадила. Петрушков се обуче, те брижљиво скопча рукавице од јеленске коже.

„Братац,“ поче он мало забуњеним гласом — „не треба да ти данас идеш по булку, ја ћу је већ сам донети... знаш, и онако ми је уз пут —.“

„Па добро,“ одговори Онисим тако у кратко, као да му је ко на жуљ стао — и Петрушков узе свој пут. Отишао је управо у пекарницу, куцнуо на прозор, који му и опет дебела пекарка отвори.

„Будите тако добри — дад'те ми једну булку —“ рече Иван Атанасијевић за чудо отежући.

Једна до плећа гола рука, тако дебела, е мислиш нога је, испружи се кроз прозор, те дода Петрушкову једну булку, која је тако фришка била, да се још пушила.

Иван Атанасијевић застаде још неколико тренутака... за тим прође два-три пут испред куће, погледа у авлију, баци очи горе на прозоре, а тада стидећи се своје детињарије, упути се к свом стану, држећи једнако булку у руци.

Читав тај дан није му било као што треба, у вече није — као што је то до јако имао обичај — разговарао с Онисимом, који је од сутра опет почео доносити булку.

Прошло је иза тога неколико недеља. Петрушков је Јесилису са свим заборавио

и наставио опет пријатељске разговоре са својим момком.

Ал' ето ти му једно јутро изненада знанца, по имену Лубличина, млада умешна човека. И ако му се замерало, да увек не зна шта говори, ипак је радо био виђен код многих. Имао је обичај непрестано пушити. Обично би сабрао обрве и угнуо прси, и то с таким изразом, као да би хтео рећи: — „Пустите ме само да пук-

нем још последњи дим, па ћу Вам казати новину, којој ћете се чудити.“

Уз то би по који пут уздануо, мануо би значајно руком, или би се пожурио да попуши лулу, као да му је нешто особито пало на ум — ал' кад би отворио уста, испустио би само нове колуте од дима, рекао би какову фразу, или би кашто ћутао са свим.

(Наставиће се.)

ИЗ ПРОШЛОСТИ НОВОГА САДА.¹⁾

(Културни одношаји.)

Од Ђорђа Рајковића.

Године 1748 прогласила је царица Марија Терезија Нови Сад, који се пре тога звао Варадински шанац, за слободну краљевску варош. Од Срба први сенатори били су: Сава плем. Николић, поручник народне милиције, уједно и капетан варошки; Ђорђе Чамандељи, такођер поручник; Пантелија Миланковић, целецција; Давид Рацковић, целецција; Лазар плем. Рубешић, отпре провизур футошког спаилука и Мијаило Рашковић, трговац.

То се зваше унутрашњи сенат, у ком је било и шест сенатора примокатолика с биром од њихове стране.

У спољашњи сенат уђоше: Мишко Саранда, народни трибун („формунд“), трговац; Мардарије плем. Вуић, благајник, целецција; Стоић Богдановић, сиротињски отац, целецција; Мишко Филиповић, крчмар; Михаило Петровић, трговац; Никола Ђорђевић, црквени тутор; Обрад Радонић, целецција; Живан Будимировић, сапунџија; Мијаило Владикин, целецција; Максим Таборовић, економ и Мића Шилић, трговац.

Први чланови изабране општине били су: Пантелија Радиновић, терзија; Василије Недељков, трговац; Мијаило Памуковић, трговац; Петар Јовановић, крчмар; Стефан Станисављевић, касапин; Јосим Милановић, трговац; Коста Јовановић (прамдеда Змај-Јована Јовановића) трговац; Петар Милисављевић, трговац; Исак Стефановић, чизмар; Јован

Адамовић, сапунџија; Ђука Булић, трговац; Петар Тасић, трговац; Јован Миловановић, сапунџија; Стојан Драгојевић, крчмар; Стефан Пачански, терзија; Петар Весић економ; Андрија Новалић, економ; Петар Драгојевић, терзија; Сима Ђурчија (име заната узето као презиме); Гаин Стефановић, трговац; Сима Радонић, трговац; Васо Влах, касапин; Антонија Таћација, терзија; Аврам Ђурчија; Димитрије Димић, крчмар; Недељко Миловановић, крчмар; Јован Чрнић, трговац; Гаврило Милорадовић и Василије плем. Вуић, целецције.

Варош је год. 1748. имала две пустаре: Камендин и Мртваљош, пре тога уживала је то варадинска команда; шуму беше претео футошки спаилук, те је истом после дужег времена враћена вароши; пашњака свог варош није имала, окром место за једва 200 комада марве. Пиваре је било две, од који се плаћало коморском спаилуку 200 фор. на годину. Било је четири приватне палинкаре, те је спаилук од све четири брао годишње 48 фор. Од пијаце илити недељни вашара, од кантара и визири имала је варош у оно доба годишње 115 фор.; од кола, која преко Ђуприје прелазе, падало је вароши прихода на годину 50 фор. На царским друмовима имала је варош своје четири крчме, које су јој доносиле у име годишње аренде 160 фор. Од точења вина, пива и ракије под именом „акциза“ добијала је варош годишње

¹⁾ Пореди, што је под истим насловом а од истога писца штампано у „Јавору“ за год. 1879 и 1880.

750 фр. свега. Од купље и продаје грун-та и кућа плаћао је како купац тако и продавац по један талир (1 фр. 30 кр.), али је то ишло у цеп бирову. Ниједна улица у Н. Саду није била г. 1748. калдрмисана. Глобе су у оно доба наметали сви вармеђски и спаински чиновници и — попови. По гдекоји из света глумци залуташе и у оно време у Н. Сад, али варош није од њи ништа узимала — од позоришта ни трага.¹⁾ Касаци су у коморском делу вароши Н. Сада плаћали спаилуку у име аренде 100 фр. Свака чивутска глава плаћала је 5 фор. 43 $\frac{1}{4}$ кр. Било ји је год. 1756. у Н. Саду само 33, а у Баји 19 душа; и тако је на новосадске дошло 179 фр. 27 $\frac{1}{4}$ кр., а на бајске чивуте 103 фр. 22 $\frac{3}{4}$ кр.

Године 1748 био је тадашњи становник новосадски Стојан Крагујевић изабран за варошког обалског надгледача. Његова је дужност била, како која лађа дође на Дунав, одма са својом стражом ући у лађу, па све који су с њом дошли, с пасошем или без пасоша послати великом бирову, а сам дотле остати у лађи, док не дође к њему кантарџија и визирџија с бировљевом заповести, која да се без оклевања испуни. Од сваке лађе, која с каквом трговином стане на обали, узимало се 15 кр., па ако је која лађа натоварена еспапом што се на кантар продаје, то се морало јавити бирову, колико стотина ока у њојзи може бити, те би по томе кантарџија узео оно, што вароши припада. Наређено је било у оно доба, да ни новосађани ни странски трговци не смеју на Дунаву по лађама, осим вашарског доба никаквог еспапа на ситно продавати, окром јединога воћа; а што се тиче друге ране: бела брашна, пасуља, граа, сочива, рибе, масла, сира или чега му драго, то све није ишло на олбу нити на оку, већ само на центу или на фртаљ центе. А да се не би грађанима никаква кривица учинила у излагању дрва на Дунаву, то је обалски надгледач Крагујевић морао мотрити, да се

¹⁾ „Comoediantes quidem etiam huc frequentare subinde, Artemque suam exercere solebant, nihil tamen solvebant. Officinae vero lusoriae nullae dantur“ (нише варош 1748. кр. маџарској комори).

дрва добро и право, а не у накрст слажу, нити да се велики пањеви подмећу. Први пут ако би видио да није добро сложено, таки нека заповеди да се обори; а ако би ко и други пут зло сложио, такав преслушник да се доведе пред великог бирова, те да му он суди. Ко би пак какву год марву претерао преко скеле на ову или на ону страну, или: који би странски трговац довезао вино, ракију, сирће, креч или дрва, ту би Крагујевић узимао: од краве и вола 2 новца, од свинчета 1 крајцару, од овце 1 новац, од акова вина 3 крајцаре, од акова комовице 6 крајцара, од акова препеченице 1 форинту, од акова сирћета 3 кр., од акова креча 1 кр., од фата дрва 1 $\frac{1}{2}$ кр. Од грађана, који су држали крчме у дунавској улици (дунавска је улица онда била прва „platea principalis“) узимао је Крагујевић у име тако званог акциза, и то: од акова вина 12 кр., од акова ракије 30 кр., од акова пива или шербета 6 кр. Од свију поменути прихода водио се засебни тефтер, у ком беше прибележено све, што је који дан примљено: од кога је? колико новаца и за што примљено? а по томе се покупљен новац од месеца до месеца на признаницу избројено предавао варошком коморашу Мардарију Вуићу, с материне стране прамдеди данашње удове госпође докторовице Димићке у Н. Саду. Од скупљеног новца имао је визирџија, у име награде за труд, 3 кр. од форинте. Визирџија је полагао званичну заклетву племенитоме магистрату, да ће себи поверен визир на корист ове краљ. вароши употребљавати, — да у време мерења вина, ракије, пива, шербета, сирћета и креча, као такођер и у време премеравања фатова не ће никога претеретити, тако исто ни да ће коме шта поклонити. Кантарџија се опет заклињао, да ће он све, што се кантаром и меровом за продају у варош донесе, без мита, пријатељства и љубави мерити, и не узимати ништа више, него што је плем. магистрат наредио, — да не ће ништа за себе задржати нити потрошити на своју потребу, но да ће сав приход сваке недеље на признаницу коморашу предавати.

(Наставиће се.)

ИЗ КАРЛОВЦА У ЛИКУ И КРБАВУ.

ПУТНЕ БЕЛЕШКЕ ИЗ ГОДИНЕ 1880.

Написао Владимир Красић.

(Наставак.)

Једно четврт сата од Коренице су развалине града Мрсиња. Народна традиција казује, да су га градили Грци; њих протераше Хуни, који држаху ове крајеве до 1467.; а након једнога столећа развалише Мрсињ Турци. — Од запада, на подножју планине Мрсиња, више села Врела, стоје рушевине града Прозора, који подигоше Грци, а 1685. претвори га генерал Херберштајн у кордонску штадију.

Код Коренице догодила се одсудна битка 20. маја 1520. Турци разбише хришћанску војску. У бојевима код Коренице одликовали су се својим јунаштвом Срби: Којо Петричић, Илија Фундук, Јован Дракулић, Гајо Прица и Орловић.

Одсели смо у некој припростој ал' за путнике с колима врло подесној и удобној гостионици. Још то вече упутим се да потражим кореничког проту К. Једва сам прочитао за стан му, јер је на једном крају села, а црква $\frac{1}{2}$ сахата хода на другом крају. Дочекао ме је врло љубазно. Сутрадан, око 8 сахата, разматрао сам с његовим сином свештеником цркву, која стоји на једном брдашцу поред колског пута, што води у Бјелопоље. Близу ње нема осим једне куће. Та је црква велика и лепа, византијскога кроја; посвећена је сабору св. Арханђела. За право се не зна, кад је зидана. На иконостасу има два реда слика, старијих и новијих, које су већином врло лоша радња. Од осам престоних слика, најбоље су живописане слике: Исус Христос и св. Јован Претеча. Врло је лепа старинска слика српског краља Стефана Дечанског; да је вешт живописац прикладним бојама илуминира, дигла би цркву. Ал' и ове слике, што их има, пропаће, ако се слепим мишевима не прекине њихов ђеф, да кваре слике. Има слика, које су са свим прогрижене. Баш онда, кад смо нас двојица на доле стајали, јавио нам се један иза иконе.

Над царским дверима стоји овај запис: „Совершися иконописаніе при державнихъ цареи нашихъ Јосифу II., при епископѣ Петрѣ Петровичѣ, протопр. Захаріи Орличѣ 1781. Б. молер.

Пред олтаром су два дуплира необичне величине, 9 цм. у промеру.

На часној трапези је антиминос, што га је осветио владика ГенADIJE Димовић 1796. год.

Свештеник К. показао ми је једну сребрну кашичицу (ложицу) за причешћивање, на којој бијаше минејским словима урезано: „Ѡеофилъ Алезичъ, игумень, лета 1761.“ Поменути свештеник ми рече, да је тај Алексић био игуман манастира Гомирја и да је име његово, као приложника, урезано и на плашчанској цркви, коју озидавладика Данило Јакшић. Још сам у Карловци слушао, да је исти много путовао по Русији, купећи дарове за манастир Гомирје, чега ради је добио разне путне исправе и препоруке од руске царице, да га свуда лепо приме. — Мислим да ће бити занимљиво, да поменем нешто, што је с овим у сези. Неколико недеља кашње, кад сам се вратио с пута, дођем једно по подне ка проти Н. Б. Он се баш спремаше на спровод неком сиромашку раденику, који је умр'о у Дубовцу, карловачком предграђу; па позове и мене, да идем с њим. Рече ми, да је тога човека пре неколико дана причестио у кућици, где се пред кутњим прагом налази неки гроб и на њему плоча с српским написом, па да је вредно, да тај напис прочитамо. Пођемо тамо. На путу сретнемо покојникову жену, где текар иде по носиоце и неке погребне ствари; с тога имадосмо довољно времена да разгледамо гроб. У тесној собици ниске кућице лежао је мртавац. И доиста пред кутњим прагом, баш под стрехом лежала је око 2 метра дуга, а метар широка каменита плоча. Киша с крова се на њ цедила. Плочу дадемо обрисати, и почесмо

разабирати речи. Како ли сам се зачудио, кад прочитасмо ово што иде:

Закъ почибагъ
 Феодилъ Алексичъ бывши архимандритъ манастира . . . скаго
 въ въ генералатъ карлштадскомъ иже поживе лѣтъ 63 престависа л. г. 1783. маа кратіа же егво гомирчани в знакъ любве своа знамение сіе поставиша

Ми запитасмо господара куће, еда ли он зна, одкуд та плоча ту. Он нам рече, да не зна; него да је већ била ту, кад је кућу купио и да нико не памти, кад је на то место донесена. Сад настаје питање, како да је овде сахрањен православни архимандрит? Мисли се овако: Та је кућа, ваљда, некада била српска, те је могућно, да је у њој боловао Алексић и ту умр'о. У оно време пак нису Срби у Карловцу имали свога гробља; српски народ и његова вера трпише тада љута гонења у овим крајевима. Срби су своје драге мртваце морали крити и по ноћи их сахрањивати. И сами свештеници српски овде су велику муку мучили. Како нам Швикер у својој књизи: „Zur Geschichte der kirchlichen Union in der croatischen Militärgrenze“, казује, у Карловцу оковаше у ланце српског свештеника Јанка Прушевића, па га ни на самрти не отковаше,

(Наставиће се.)

што се није хтео да одрече своје прадедовске вере. Злогласни флм. гроф Петацци говорио је: „И ваздух је у Хрватској поунијаћен“; а ни познији команданти карловачког генералата барони: Бек, Прајс и Клефелд и гроф Ђулаји, не беху много мањи непријатељи српског народа. Сва је, дакле, прилика, да је гроб архимандрита, приложника кореничке цркве, на Дубовцу, пред прагом речене кућице.

У кореничкој цркви нашао сам и једну стару српску књигу, а то је Литургијар или служабник Божицара Вуковића од године 1554. Али је ова књига у врло рђавом стању: ни спред ни страг нема свију листова. На последњем листу чита се ово:

. Сего ради и азъ грѣшнїи и мѣнши въ человекѣхъ Божидаръ Вуковикъ штъ Гюрикъ, Подгоричанинъ, оувѣдѣвъ тако вса житїа сего сѣгѣтна и временна и прѣходѣшта смрътїю вса прѣкагѣма. Бывшоуми тогда въ западныхъ странахъ италскихъ въ славнѣмъ граде Венетїани, Богомъ наставлѣгѣмъ и възрѣвновахъ поспѣшенїемъ сѣтогоа доуха трѣдолубьзнѣ потыштахъ се саставити форми въ гѣже быти оугодна въсакомоу.

Из цркве вратим се у гостионицу, и одмах по том кренемо даље на југ.

ЛИСТАК.

О свекрвама.

(Свршетак).

Уверење: да је оно најбоље што сами чинимо, дубоко је укореењено у нашем срцу. Па и добро је што је тако, иначе би заиста земља била „юдоль плачевная“, као што то мрачњаци желе да докажу. Наравно је дакле што свекрва мисли, да она, као старија, зна боље како се кућа кући. Што она ту мисао не задржава за се, него је кашто и оштрије у очи каже, томе се нимало немој чудити, драга читатељко! Зар си ти једанпут рекла што за твојом пријатељицом? Зар си једанпут критиковала њезину ношњу, њезину кафу итд.? Што тебе свекрва критикује у очи, а ти твоју при-

јатељицу за леђима, тим се ствар не мења нимало. Како лако видимо на другима оно што на себи одобравамо! Кад и ти једном стечеш снау, моја читатељко, онда ћемо опширније о том разговарати.

Што се свекрва у погледу деце и њеног васпитања са снаом не слаже, ту да богме ствар стоји рђавије него ли с незадовољством у вођењу куће. Па ипак јој се не може замесрити, кад она ону увиђавност и оно искуство, што га је стекла у васпитању своје рођене деце, оће да примени и на унучад. Иште л' она строгост спровођу размажене деце, то ће јој сваки паметан одобрити; а ако је опет она сама према деци сувише нежна — просто јој

било! Само нек деца виде у кући добре примере, па љубав и попуштање старе мајке не ће шкодити; али ће шкодити за цело, кад деца запазе (а шта не запазе деца?) неслогу између своје и очине матере. Обично је дакле кривица до снае. Она и не слуги колико зло сеје својом нељубављу спровоју свекрве. Она ће доцније од своје деце искати да је поштују; за то нека она најпре поштује матер својега мужа.

Највећа је пак неправда тамо, где је реч о мужевљој пажњи према матери и о предусретљивости, коју она сме искати од жене свога сина. Како би теби било, мила читатељко, да си на свекрвином месту? Твој синак сада још смешећи се сања на твојим грудима — крило му је твоје свет, љубав му је твоја бог. Још и дуго иза тога, кад се хоризонт твога сина мало по мало прошири, остаје му твоја љубав верна. За све, што жели знати, запиткује матер; она мора да дели с њим сваку радост, а за сваки бол, за сваку тугу тражи он од ње мелема и помоћи. Кад га она за ручицу држи, он се не плаши ни помрчине ни грмљавине, а кад у болести му крај постеље његове проводи ноћи као и дане, он све трпи мирно. То не остаје до века тако. Ипак, што син жели и потребује, то он иште од матере, докле је год у родитељској кући, докле год нема свог огњишта. Некад јој је као дете показивао своје прописе, сад јој као младић или као свршен човек весело јавља, да је калфа постао, да је на трговини добио. Помрчине и грмљавине не боји се он давно већ, а ипак се приљубљује матери. Као што му је она некад у ватруштини ладила врело чело, тако му она сад лечи и многе душевне боље. Преварене наде, горка искуства, новчани губитци — све се то слива у мајчина недра. Она опомиње младог човека као некад дечака, не до душе истим речма и за исте мане, али истом љубављу. Све нека га изневери, он ипак има коме прибећи — једно срце не познаје никакве измене.

А доцније те твој љубимац не потребује више, савио је своје гњиздо, оженио се. Друга је заузела твоје место, преким оком гледа, што те син поштује, рада је да те истисне из његова срца. Мислите, да то не боли?

За то нека престане она наша пословица:

„Свекрва све крива.“ Ви си е српске, предусретајте с љубављу ваше свекрве! Покажите им, да оне нису изгубиле сина, но да су добиле још и једну кћер. Баш и злу свекрву придобићете за се кротошћу и стрпљењем. Не бојте се, да ће вас муж мање љубити, ако он и своју матер љуби, а замериће — ако је паметан — што ви матер његову потискујете. Ако и јест неко време можда тако заљубљен, те вама више даје за право, него њој, не ће то ипак дуго трајати. Сећајући се како сте ви поступале према оној, која му је некад била најближа и најмилија, оладниће љубав његова спровоју вас та пре та после. Кад види да немате стрпљења с његовом старом и слабом матером, не ће вам он то лако заборавити, исто као што заборавити не ће, ако је ви узворите и узнегујете, као што је некад мати њега дворила и неговала.

А на свршетку још једна опомена: Ви, снае, бићете и саме некад свекрве!

Копитарова писма митрополиту Стратимировићу.

II.

Excellenz!

Für Hochdieselben ist es wohl nichts Neues, dass nun auch der Preussische Gesandte v. Humboldt sich in unsere slavischen Sprachen geworfen hat. Ich habe ihm die historisch vorbereitenden Schriften zuerst in die Hand gegeben, und dann Dobrowsky's böhmische Grammatik als die am philosophischesten bearbeitete von allen Dialekten empfohlen. (Freylich, wäre Dobrowsky's oder Muschitzky's altslavische heraus, so hätte er diesen Umweg nicht gebraucht; denn mit dem Altslavischen muss doch jeder solide Forscher anfangen. Vielleicht übersetze ich ihm etwas aus dem von Ew. Excellenz mir gnädigst geschickten Smotrisky; oder wollte mir Herr Archimandrit (sit Tibi gloria!) Muschitzky mit seinen Scripten zu Hülfe kommen? —) An Humboldt bekommen wir vielleicht den unsterblichen Schlözer, der Eurer Excellenz hohen Verdiensten so laut gehuldigt, ersetzt!

Noch eine andere Freudenpost habe ich Ew. Excellenz zu überbringen, deren Benennung aber erst eigentlich von Hochihrem Ausspruch abhängt. Durch ganz Ungarn hat die Pester Universität das ausschliessende Privilegium cyrillischer und Russischer Typen, aber nicht durch Oestreich, wo

sich nun endlich ein unternehmender Buchdrucker, der nur griechisch druckt, auch slavische Typen anschaffen möchte, wenn er auf die Kundschaft Ew. Excellenz rechnen dürfte. Wie zu hören ist, begehrt die Pester Druckerey fl. 50. W. W. für den Bogen auf 1000 Ex. Das ist ungeheuer! Und so mittelmässige Lettern dazu! Der Wiener Typograph aber würde sich почаев-er Lettern oder die Ew. Excellenz am besten fänden, anschaffen. — Durch die Protection einer solchen Druckerey würde Ew. Excellenz, so scheint es mir, Dero erhabenen Verdiensten um die österreichischen Slaven griechischer Kirche, und um die ganze Slavische Literatur die Krone aufsetzen. Ist es nicht eine Schande, dass in ganz Wien, der Residenz eines grossen Monarchen, dessen gute drey Viertel Unterthanen lauter Slaven sind, bisher keine Slavische Druckerey bestand? Um die Aufhebung der illyrischen Hofkanzley darf es jedem Slaven wohl auch leid thun.

Unendlich freute es mich neulich, bey Durchblätterung des Magazins von und für Ungern zu finden, dass Ew. Excellenz über die ältere Bevölkerung Serbiens eben der Meinung sind, wie ich in der Recension der armseligen Kroatischen Grammatik (von Nagy?), unbekannt mit diesem hohen Vorgange, mich in den Annalen geäussert habe.

Dobrowsky hat eine Reise nach München und Tübingen gemacht, um die dortigen Slavica autoptisch zu prüfen. So eben kündigt er mir von dort kroatische und krainische Beichtformeln aus dem 10-ten oder höchstens 11-ten Seculo an! — Die glücklichen Serben! sie haben eine Bibel aus dem 9-ten. Aber ob nicht etwa die Untersteyrer und Plattensee-Winden eben so viel Recht auf Kyrills Bibel haben? Ich glaubte diess oft, wenn ich ihr neues Testament von Kuzmits las. Ein Wink hierüber von Ew. Excellenz würde meine Meinung berichtigen oder befestigen. Schade (für mich), dass Muschitzky nicht mehr um Ew. Excellenz ist: so hätte ich hoffen dürfen, diesen und andere Winke durch ihn zu erhalten, zu dessen Korrespondenz ich mir so viel Glück wünschte! Ich habe die höchste Verehrung für den würdigen Mann und sein Genie, und ich kann nicht umhin Ew. Excellenz zu bitten, mich ferner auch dem Archimandriteu zu gütigem Andenken empfehlen zu wollen. Wäre es nicht möglich, eine Abschrift des Katalogs von Ew. Excellenz Bibliothek

zu erlangen? Dobrowsky und ich wünschten in dem fortzustzenden Slavin ein Verzeichniss (catalogue raisonné) aller gedruckten slavischen Bücher, und dann wohl auch eines von alten Manuscripten aufzustellen. Die von Baron Zois in Krain und die von unserer Hofbibliothek hätte ich schon hübsch beisammen.

In ehrfurchtsvoller Erwartung eines entscheidenden Winkes für meinen cyrillischen Buchdrucker habe ich die Ehre mit tiefster V rehrung zu seyn

Ew. Excellenz

Wien den 17. Sept. 1811.

gehorsamster Diener
Копитар
Hofbibliothekscriptor.

М И С Л И.

Ко нађе доброг зета: добија сина; ко нађе рђавог: губи кћер.

Дечак, који не мари за школу, ретко мари за рад; млад човек, који на рад омрзне, обично заволи крчме и скитњу, те онако јадно и пропада.

ПОЗИВ на ПРЕТПЛАТУ на књигу:

НОВО ВАСПИТАЊЕ.

Основи педагогијских идеја Фреблових и њихова примена у породици, забавиници и школи.

Од Аугуста Келера,

управитеља учитељског семинара у Готи.

За четрнаест дана изаћи ће из штампарије А. Пајевића у Новоме Саду под горњим насловом књига, коју сам наменио српским васпитачицама, матерама и онима, које мисле то да буду; учитељима и свакоме пријатељу васпитања мале деце.

Књигу ту одобрио је ВСНИЦ Школски Савет као спољну књигу за учитељице и приправнице, а препоручиће је и књижницама основних школа.

С тога врло учтиво молим, особито женскиње наше, за тим учитеље и свештенике, да поклоне неколико тренутака скупљању претплате на ову корисну књигу.

Књига ће изнети 5 штампаних табакла, а цена јој је 40 нов. или 1 динар. Г.г. скупљачима претплате дајем на 10 књига једну на дар; а претплату, молим, да ми пошаљу у напред.

У Карловцу, (у Хрватској) 2. маја 1881.

Владимир Красић, српски учитељ.

САДРЖАЈ

6. бр. Вечерњаче: Петрушков. Приповетка Ивана Тургењева. — Из прошлости Новог Сада. (Културни одношаји.) Од Ђорђа Рајковића. — Из Карловца у Лику и Крбаву. Путне белешке из године 1880. Написао Владимир Красић. (Наставак.)

Листак. О свекрвама. (Свршетак.) — Копитарова писма митрополиту Стратимировићу. II. — Мисли.